

NOTAT

14-05-2020
EMN-2019-00852
1359614
Ann Vilhelmsen

Oversigt over projekter, som har modtaget bevilling i 2020 fra Den fælles regionale pulje til forskning i forebyggelse

Den fælles regionale pulje til forskning i forebyggelse skal bidrage til, at en koordineret forebyggelsesindsats går hånd i hånd med den nyeste viden om, hvad der virker. Puljen er på i alt 27,5 mio. kr. og uddeles fra 2019 til 2021. Der har i 2020 været 9.570.984 kr. i puljen.

Styregruppen for den fælles regionale pulje til forskning i forebyggelse har på baggrund af egen og arbejdsgruppens vurdering besluttet at støtte 9 projekter. Du kan læse nærmere om disse herunder.

Gennemgangen er baseret på en kort populære beskrivelse, som projekterne indsendte i forbindelse med deres ansøgning til puljen. Rækkefølgen på projekterne er vilkårlig.

1. Forebygger de forebyggende børneundersøgelser i almen praksis ulighed i sundhed?

Hovedansøger: Kirsten Fonager, Region Nordjylland

Bevilling: 515.000 kr.

Formål

Projektets overordnede formål er at bidrage at belyse, om børneundersøgelserne er med til at reducere ulighed i sundhed.

Projektbeskrivelse

Børn af socialt sårbare forældre har større risiko for en lang række symptomer, helbredsrisici, sygdomme og kommer sjældnere til de forebyggende børneundersøgelser hos egen læge. Børn af mentalt sårbare forældre har større risiko for forsinket kognitiv, motorisk, sproglig og social udvikling samt for ikke at komme til børneundersøgelserne.

En stort dansk rapport om ulighed i sundhed fremhæver, at børneundersøgelserne vil være effektive mod ulighed i sundhed. Der eksisterer dog ikke undersøgelser, som dokumenterer, at dette faktisk er tilfældet. Der er ikke refereret til sådanne undersøgelser i rapporten, ligesom ansøgers litteratursøgning heller ikke har fundet sådanne. Foreliggende artikler og rapporter beskriver ulighed i forhold til, hvem der deltager i børneundersøgelserne, men ikke noget om effekten af at deltage eller konsekvenser ved ikke at deltage i undersøgelserne.

De danske registre giver os en unik mulighed for at undersøge forskelle i forskellige mål for børnenes helbred (diagnoser, medicinforbrug, kontakter til sundhedsvæsenet) med mulighed for også at koble til kommunale data, f.eks. fra indskolingsundersøgelserne.

2. Data-Sund-EUD: Datadreven samskabelse og Sundhedsfremme på Erhvervsuddannelser – et modelprojekt

Hovedansøger: Peter Bindslev Iversen, Region Sjælland

Bevilling: 1.526.426 kr.

Formål

Formålet med Data-sund-EUD er at udvikle og afprøve en bæredygtig model for sundhedsfremme på erhvervsuddannelser i to regioner og på tværs af uddannelser. Målet er at øge sundhed og trivsel blandt erhvervsskoleelever samtidig med, at interventionen kapacitetsopbygger de deltagende skoler og skaber varige partnerskaber mellem skoler, kommuner og sundhedsfremmeaktører.

Projektbeskrivelse

Erhvervsuddannelser (EUD) er en kort, praktisk uddannelse, og en nylig undersøgelse (UNG19 EUD) viser, at en stor andel EUD-elever har en dårlig sundhedsadfærd og er overvægtige. En stor andel af disse er dermed i høj risiko for senere i livet at udvikle livsstilsygdomme og på sigt for tidlig død.

Data-Sund-EUD er et nyt og innovativt samarbejdsprojekt mellem to regioner, to forskningsinstitutioner, fire kommuner og otte erhvervsskolematrikler. Sammen med civilsamfunds-, lokale og nationale sundhedsfremmeaktører skal projektet udvikle og afprøve en teoretisk og evidensbaseret model for sundhedsfremme på EUD.

Modellen vil blive udviklet og afprøvet via indsatser på otte erhvervsskolematrikler (ca. 4.000 elever) fordelt på to regioner og de fire hovedområder, der repræsenterer de forskellige EUD-uddannelsesretninger. Baseret på systematik og spørgeskema udviklet ved UNG19 EUD, indsamles skolespecifikke sundhedsprofildata. Disse præsenteres for skolen (ledelse, ansatte, elever), som vælger, hvilke(n) sundhedstematik(ker) skolen vil arbejde med, og der udarbejdes en lokal vision. Derefter inddrages kommunen, civilsamfundet samt lokale og nationale sundhedsfremmeaktører i et lokalt partnerskab, og via en samskabende

proces udvikles en samlet indsats, der efterfølgende implementeres på matriklen. Det lokale arbejde bistås og faciliteres af forskerteamet, så indsatsen både er praksis- og evidensbaseret.

3. Forebyggelse af KOL-forværringer via individualiseret angsthåndtering i KOL-rehabilitering

Hovedansøger: Ingeborg Farver-Vestergaard, Region Syddanmark

Bevilling: 1.000.000 kr.

Formål

Projektet har til formål at undersøge om en KOL-rehabiliteringsindsats i samarbejde mellem sygehus og kommune, der er tilpasset borgernes specifikke angstproblematik, kan være med til at styrke deres mentale og fysiske sundhed samt at skabe tryghed og mestningsfølelse i forbindelse med træning og udførelse af dagligdagsaktiviteter, så indlæggelser som følge af KOL-forværringer forebygges. Derudover er formålet at igangsætte en systematisk udveksling af notatdata vedrørende borgernes rehabiliteringsudbytte mellem rehabiliteringsinstans og henvisningsinstans, der således kan fungere som udgangspunkt for tværsektoriel opfølgning.

Projektbeskrivelse

Standardiserede rehabiliteringsprogrammer, som indeholder fysisk træning og patientundervisning i egenomsorg, er en grundpille i behandlingen og forebyggelsen af KOL-forværringer. Generelt er der påvist god effekt af disse programmer, men der er stor variation i udbyttet for de enkelte deltagere. Dette menes i stor udstrækning at skyldes angstproblematikkens hæmmende effekt på træning og dagligdags gøremål.

En større del af rehabiliteringen foregår i kommunerne, ligesom en tiltagende større del af KOL-patienterne følges hos den praktiserende læge og kommunerne. Dette kan medføre manglende koordinering i behandlingen af patienterne, ligesom individualiseret behandling er vanskeligere.

En individualiseret tilgang til angsthåndtering i rehabilitering har f.eks. vist sig effektiv for mennesker med kroniske smerter. Imidlertid eksisterer kun få undersøgelser af en individualiseret angsthåndtering i KOL-rehabilitering. Vurdering af angstproblematikker forud for rehabilitering er i øjeblikket ikke en fast praksis i KOL-rehabiliteringstilbuddet i Danmark.

Indsatsen der søges afprøvet i dette projekt består af 1) en udredningsdel og 2) en interventionsdel. Når en borger med KOL henvises fra egen læge eller hospital til rehabiliteringsforløb ved Sundhedscenter Vejle i samarbejde med Vejle Sygehus, indkaldes vedkommende til en visitationssamtale, hvor en fysioterapeut og/eller sygeplejerske i samarbejde med borgeren, vurderer faktorer af relevans for tilrettelæggelsen af borgerens rehabiliteringsforløb.

I de tilfælde hvor en borger oplever et klinisk relevant niveau af KOL-relateret angst, vil borgerens angstprofil blive brugt til at sammensætte interventioner, der er målrettet håndtering af de specifikke typer af angst. Interventionerne baserer sig på en kognitiv adfærdsterapeutisk referenceramme med tilføjelse af mind-body baserede teknikker. Interventionerne integreres i den allerede eksisterende interaktion med borgeren under rehabiliteringsprogrammet. Rehabiliteringsforløbet forløber over en 9-ugers periode.

4. Forebyggelse af uhensigtsmæssige forløb for patienter med rygsmerter – et tværregionalt projekt i almen praksis

Hovedansøger: Tue Secher Jensen, Region Midtjylland

Bevilling: 1.500.000 kr.

Formål

Rygsmerter er den hyppigste årsag til, at danskere søger læge, og de forårsager 20 % af alt sygefravær i Danmark. For mange er rygsmerter forbigående, men for nogle bliver rygsmerter et vedvarende problem, der påvirker store dele af livet. Denne gruppe af patienter henvender sig igen og igen i almen praksis, og de ender ofte med at få undersøgelser og gentagne behandlingsforløb, der ikke hjælper dem. Skanninger, henvisninger til speciallæger og hospitalsenheder og uvirksomme behandlinger betyder dyre og lange forløb, som ofte står i vejen for, at patienterne hjælpes tilbage til en normal hverdag med fysisk aktivitet og arbejde. Formålet med dette projekt er, med udgangspunkt i almen praksis, at undersøge, hvordan vi kan reducere sådanne uhensigtsmæssige forløb med gentagne kontakter til sundhedsvæsenet og forebygge vedvarende funktionsnedsættelse på grund af rygsmerter.

Projektbeskrivelse

Dette landsdækkende projekt vil følge 2.500 patienter med rygsmerter, fra de søger læge og et år frem. Projektet skal afdække, hvilken behandling, rådgivning og hvilke henvisninger patienter med rygsmerter får fra almen praksis samt afdække, om specifikke patientgrupper er i risiko for en håndtering, der ikke lever op til gældende anbefalinger eller for at opleve vedvarende rygproblemer. Desuden undersøger projektet, hvad der hindrer, at patienter får de anbefalede behandlinger og hvorfor ikke-anbefalede tiltag iværksættes. Som led i at forebygge unødvendige MR-skanninger, undersøger projektet effekten af at give praktiserende læger feedback på, om deres henvisning til skanning er i overensstemmelse med de faglige anbefalinger. Endeligt skal projektet sammenligne patienterne, der får den sædvanlige behandling hos egen læge med patienter, der gennemgår et struktureret evidensbaseret forløb med patientuddannelse og træning. Det sker med henblik på at vurdere om sådanne strukturerede forløb kan bruges til at forbygge gentagne henvendelser til almen praksis, henvisninger til specialister og hospital og skanninger.

Oplysninger om deltagende læger og patienter indsamles via spørgeskemaer som suppleres med SMS, interviews og registerdata. Derved belyser projektet baggrunden for de valg, som læger og patienter tager, samt patienternes opfattelse af, hvad der hjælper dem til, eller hindrer dem i, at vende tilbage til aktivitet og håndtere fremtidige episoder med rygsmerter.

Projektet vil således danne grundlag for at designe fremtidens forebyggelse af uhensigtsmæssige forløb for den store gruppe af patienter med rygsmerter, som søger behandling i almen praksis.

5. Internetbaseret tilbagefaldsforebyggelse for færdigbehandlede patienter med depressiv lidelse

Hovedansøger: Nicolai Ladegaard, Region Midtjylland

Bevilling: 1.400.000 kr.

Formål

Dette projekt ønsker at forebygge uhensigtsmæssige, hyppige og gentagne kontakter til psykiatrien. Dette vil gøres ved udvikling og test af en internetbaseret tilbagefaldsforebyggelse.

Projektbeskrivelse

Depression udgør den største patientgruppe i psykiatrien og kan være karakteriseret ved tilbagevendende sygdomsepisoder. Tal viser, at en ud af tre afsluttede patienter genhenvises inden for et år i forbindelse med tilbagefald til depression. Depression medfører svær reduktion i livskvalitet samt en øget risiko for selvmord og langtidsfølger i form af kognitive forstyrrelser.

Det er velkendt, at de tværsektorielle overgange i sundhedsvæsenet kan være præget af manglende kontinuitet i patientforløbet, utilstrækkelig informationsudveksling og manglende samarbejde mellem sektorerne. Projektet spiller aktivt ind i overgangen fra sekundær- til primærsektoren med støtte til afsluttede patienter fra den sidst behandelende og højt specialiserede sundhedstilbud.

Indsatsen vil blive evidensbaseret i form af et randomiseret kontrolleret studie (RCT). Ved brug af denne videnskabelige metode, vil projektet være i stand til at kunne dokumentere effekten af den internetbaserede indsats (testgruppen) overfor vanlig behandling (kontrolgruppen). Deltagere i projektet vil således blive tilfældigt fordelt til enten at modtage internet-programmet eller vanlig behandling i kombination med basal information omkring deres lidelse samt forholdsregler i forhold til reduktion af risiko for tilbagefald. Denne information vil blive leveret via den samme digitale platform som tilbagefaldsforebyggelsesprogrammet.

Indholdet i tilbagefaldsforebyggelsesprogrammet udvikles i samarbejde med Internetpsykiatrien i Region Syddanmark, der har omfattende erfaring med internetbaseret psykiatrisk behandling.

6. Tværsektoriel støtte til udsatte gravide og familier – et styrket vidensgrundlag for en forbedret praksis

Hovedansøger: Iben Mortensen, Region Nordjylland

Bevilling: 1.350.000 kr.

Formål

Formålet med denne videnskabelige undersøgelse er at bidrage til et styrket vidensgrundlag for en tværsektoriel forebyggelsesindsats overfor udsatte gravide og herigennem til en grundlæggende reduktion i social ulighed i sundhed.

Projektbeskrivelse

Social ulighed i sundhed starter allerede før fødslen og risikerer at vare livet ud. Sundheden for de årligt ca. 60.000 danske gravide er i dag bedre end nogensinde, men for 10-15 procent ses i både Danmark og internationalt en stigning i psykosociale risikofaktorer, som kan have stor negativ påvirkning på fødselsudkommet for mor og barn, ligesom barnets helbred, trivsel og livschancer kan påvirkes på både kort og lang sigt. Bedre forebyggelse for gravide og nyfødte er vigtig for at sikre flere børn og familier en god start, men er også centralt, hvis vi som samfund skal reducere social ulighed i sundhed generelt.

Forskningen viser, at støttende tilbud skal målrettes den enkelte gravide og families behov og situation og tilbydes så tidligt i graviditeten som muligt for at have en positiv effekt. Systematisk og tidlig opsporing af risikofaktorer er derfor afgørende.

I Nordjylland har regionen og alle 11 kommuner derfor udviklet og implementeret en systematisk og koordineret tværsektoriel indsats for udsatte gravide. Indsatsen udgår fra regionens 3 fødesteder, hvor alle gravide ved første jordemoderkonsultation nu systematisk screenes for psykosociale risikofaktorer vha. en fælles, struktureret interviewguide. Screeningen har fokus på dialog og medinddragelse af den gravide og hendes partner. Hvis der identificeres psykosociale risikofaktorer, afholdes efterfølgende en teamsamtale med deltagelse af den gravide/parret, jordemoder og sundhedsplejerske. Her træffes i fællesskab beslutning om eventuelle støttende tilbud til den gravide/familien og dialog og inddragelse af den gravide i eget forløb er fortsat i fokus.

Indsatsen er unik og lovende med et stort potentiale for udbredelse til andre regioner og lande, men der mangler systematisk evaluering baseret på videnskabelige metoder. Region Nordjylland, Aalborg Universitet og 7 nordjyske kommuner har indgået et samarbejde for at styrke indsatsens vidensgrundlag og få en dybtgående forståelse af de mekanismer, som fører til en positiv forandring for de gravide samt afdække eventuelle utilsigtede konsekvenser.

7. Bedre beskæftigelse og øget lighed i sundhed med sundhedskompetence

Hovedansøger: Ole Steen Mortensen, Region Sjælland

Bevilling: 927.595 kr.

Formål

Det overordnede formål med projektet er at tilpasse, afprøve og evaluere OPHELIA (en ny standardiseret tilgang fra Australien til udvikling, implementering og test af indsatser til forbedring af sundhedskompetence) i en dansk kommunal kontekst.

Projektbeskrivelse

De ca. 140.000 udsatte ledige i Danmark har mange helbredsmæssige og sociale udfordringer, hvilket er forbundet med store samfundsmæssige udgifter. Der mangler indsatser, der kan forbedre forholdene i gruppen. Det er velkendt, at inddragelse af brugere og interessenter er altafgørende for indsatsers succes, men beskæftigelsesindsatser har traditionelt ikke bygget på sådanne samskabende processer.

Nuværende sundhedsindsatser i målgruppen har ikke haft den fornødne effekt på beskæftigelsen. Dette skyldes lediges udfordringer med god sundhedsadfærd og brug af sundhedsvæsenet. Der er behov for at fokusere på udsatte lediges sundhedskompetence, altså deres forståelse, vurdering og brug af sundhedsinformation og sundhedsvæsen.

OPHELIA, en ny standardiseret tilgang fra Australien til udvikling, implementering og test af indsatser til forbedring af sundhedskompetence har med succes skabt løsninger på komplekse problemstillinger, såsom ulighed i adgang til sundhedsvæsenet og ændring i sundhedsadfærd blandt udsatte borgere og patienter med livsstilssygdomme. Metoden peger med præcise analyser på, hvordan sundhedskompetencer kan forbedres og udvikles på den baggrund indsatser via en samskabende proces. Metoden er således oplagt at inddrage i en kommunal forebyggelsesstrategi.

Projektet udføres i samarbejde med Høje Taastrup kommune (HTK), som har været med til at definere målgruppe og effektmål samt fastlægge plan for praktisk gennemførelse af projektet. Målgruppen inkluderer aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere, i jobafklaringsforløb, i ressourceforløb eller på ledighedsydelse. Desuden skal de have været ledige i mindst seks måneder, have en helbredsmæssig udfordring og have beskæftigelsespotentialer.

I behovsanalysen identificeres styrker og udfordringer i sundhedskompetence blandt 50-100 borgere fra målgruppen ved hjælp af et standardiseret spørgeskema og interviews. Dette udgør udgangspunktet for identificering af individrettede eller organisatoriske på workshops hvor borgere, sagsbehandlere, sundhedsprofessionelle, beslutningstagere, støttepersoner, arbejdsgivere og forskere drøfter indsatsforslag.

Kommunen udvælger indsatser til implementering på baggrund af borgernes ønsker, videnskabelig evidens, ressourcer og praktisk gennemførlighed herunder, at indsatsforslagene kan varetages af kommunens ansatte og indarbejdes i den nuværende struktur og aktiviteter omkring målgruppen. Herefter planlægges indsatserne i detaljer og klargøres til afprøvning.

8. Forebyggelse og Sundhedsfremme med fokus på borgere med svær psykisk sygdom: Ud fra borgere med svær psykisk sygdoms perspektiv

Hovedansøger: Michael Scheffmann-Petersen, Region Sjælland

Bevilling: 1.000.000 kr.

Formål

Formålet med forskningsprojektet er at fremme en sundere livsstil blandt borgere med psykisk sygdom, som er tilknyttet socialpsykiatrien, ud fra et borgercentreret perspektiv.

Projektbeskrivelse

Flere undersøgelser peger på, at overdødeligheden blandt borgere med psykisk sygdom bl.a. skyldes en højere forekomst af f.eks. sukkersyge og hjertekarsygdomme, hvilket bl.a. skyldes usund levevis. Flere er dagligrygere og flere har et overforbrug af alkohol samt usunde kost- og motionsvaner. Meget antipsykotisk medicin har desuden vægtøgning som bivirkning. Derfor anbefaler flere undersøgelser, at der ved de fagprofessionelles kontakt med de psykisk syge bør sættes mere fokus på forebyggelse inden for KRAM-faktorerne. Samtidig peger andre forskningsstudier på, at interventionsstudier såsom intensive livsstilsindsatser for at nedbringe dødelighed ingen målbar effekt har. I stedet efterlyses der borgernære indsatser, der ikke udelukkende fokuserer på KRAM-faktorerne, men i stedet inddrager borgere med psykisk sygdom, deres perspektiv og hverdag i et forsøg på at skabe fællesskaber og mening i en sundere hverdag. Ulighed i sundhed udgør en faktor for den store overdødelighed hos borgere med psykisk sygdom. Studier peger bl.a. på underbehandling som en del af problemet, idet det er påvist, at borgere med skizofreni oplever en lavere behandlingskvalitet samt en forsinket diagnostik af somatisk sygdom såsom af hjertekarsygdomme. Med til forklaringen hører organisatoriske udfordringer i det sundhedsfaglige system, der relaterer sig til, at behandlingen af denne gruppe borgere ofte er kompleks og indebærer et samarbejde på tværs af organisatoriske skel og faglige specialer.

Projektet baserer sig på et kollaborativt forskningsdesign, hvor en postdoc-forsker sammen med borgere og medarbejdere i socialpsykiatrien samt læger og praksispersonale fra almen praksis skaber ny viden om muligheder og barrierer i forhold til at opnå et sundere liv blandt de borgere, der er i kontakt med socialpsykiatrien. Forskningsdesignet består af to dele: 1) En etnografisk-inspireret

del, der bl.a. følger 5-10 borgere med psykisk sygdom ud fra en hverdagslivsbe-
tragtning, og 2) en samskabende og praksisudviklende del, herunder en række
workshops. Projektets anden del bygger på viden genereret i den første del.

Forskningsprojektet er bygget op omkring et samarbejde mellem Tidlig opspo-
ring i Det Nære Sundhedsvæsen i Region Sjælland, Odsherred Kommune og so-
cialpsykiatri i Odsherred, almen praksis og Roskilde Universitet.

9. Animation på tværs

Hovedansøger: Janni Strøm, Region Midtjylland

Bevilling: 350.524 kr.

Formål

Projektets formål er at øge borgeres optag af sundhedsinformation om egen
behandling og forløb med særligt fokus på forløb, der varetages på tværs af
sektorer.

Projektbeskrivelse

I projektet fokuseres der på borgere med lav sundhedskompetence, som har
svært ved at optage og bruge sundhedsinformation. Borgerne benytter fore-
byggende tilbud i mindre grad end borgere med høj sundhedskompetence. De
benytter sundhedsvæsenet i højere grad ved bl.a. flere skadestuebesøg og hyp-
pigere indlæggelser og opnår ringere resultat af behandling. Der findes vanske-
ligheder i forhold til at kunne tilgå, optage, vurdere og anvende sundhedsinfor-
mation til egen sundheds bedste hos ca. halvdelen af voksne danskere.

Projektet udvikler og tester animeret, digital og tværsektoriel information til
formidling af sundhedsinformation. Udover, at animationsfilmene gør sund-
hedsinformation nemmere at forstå, skal de også ensrette informationen mel-
lem de forskellige sektorer og skabe sammenhæng.

Klar, tydelig og tilgængelig kommunikation mellem borgere og sundhedsperso-
nale er et væsentligt element i forhold til at bidrage til, at borgeren får mulighed
for at forebygge sygdom, fremme og fastholde egen sundhed, forebygge uhen-
sigtsmæssig udnyttelse af sundhedsvæsenet.

I dag informeres borgere oftest gennem tekster, som kræver høje læsefærdig-
heder. Forskning peger dog på, at animeret information med underlagt tale kan
øge optaget af viden. Det giver borgere mulighed for i højere grad at træffe
oplyste valg og forebygge sygdom.

Projektet tager afsæt i eksisterende forskning på området til at udvikle, teste
og undersøge, effekten og oplevelsen af animeret, digital og tværsektorielt in-
formation. Animationerne udvikles med afsendelse både fra primærsektoren
(kommuner og almen praksis) samt fra sekundærsektoren (hospitalet). Udvik-
lingen, undersøgelsen og testen af animationerne sker i samarbejde mellem

borgerne, almen praksis, Hospitalsenhed Midt samt kommunerne Silkeborg og Skive. Foruden de umiddelbare fordele for patienten i form af øget optag af viden og derved forebyggelse af sygdom og øget værdi af behandling, rummer løsningen også mulighed for at reducere de samfundsmæssige udgifter ved at understøtte enstrengede forløb.